

R o z s u d o k

V m e n e S l o v e n s k e j r e p u b l i k y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a sudcov JUDr. Ley Stovičkovej a JUDr. Ivana Machyniaka v právnej veci žalobkyne **A. G.**, bývajúcej v J., zastúpenej JUDr. M. V., advokátom, so sídlom v M., proti žalovanej **Slovenskej republike - Slovenskému pozemkovému fondu**, so sídlom v Bratislave, Búdkova 36, **o určenie predmetu dedičstva**, vedenej Okresným súdom Michalovce pod sp.zn. 8 C 155/2003, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 25. apríla 2008 sp.zn. 5 Co 37/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobkyne **z a m i e t a .**

Žalovanej nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Michalovce rozsudkom z 11. októbra 2006 č.k. 8 C 155/2003 - 124 určil predmetom dedičstva po neb. V. D., nar. X. a zomrelej X., nehnuteľnosť – pozemok zapísaný v katastri nehnuteľností na LV č. X. pod parc. č. X. - záhrady vo výmere X. m² a účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Vychádzal zo zistenia, že spornú nehnuteľnosť - pozemok získal starý otec žalobkyne Š. B. od pôvodného vlastníka A. S., na ktorom si postavil rodinný dom, a po celý život sa správal ako vlastník a za vlastníka bol považovaný aj ostatnými. V. D.

nadobudla vlastnícke právo vydržaním, pretože najneskôr od roku X., kedy zomrela jej matka, spornú nehnuteľnosť užívala a bola dobromyseľná v tom, že jej patrí, lebo predtým ju užívali jej rodičia. Sporná nehnuteľnosť nikdy nebola odovzdaná do užívania štátu – vojenskej správe, ale ju nerušene užívali Š. B. s rodinou a jeho potomkovia počas obdobia 80 rokov, preto aj keby boli pochybnosti o oprávnenosti ich držby, v súlade s ustanovením § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka vzhľadom na uvedené okolnosti je potrebné predpokladať, že držba je oprávnená. O práve na náhradu trov konania rozhodol podľa § 150 O.s.p., nakoľko úspešná žalobkyňa sa náhrady trov konania vzdala a neúspešnej žalovanej právo na náhradu trov konania nevzniklo.

Krajský súd v Košiciach o odvolaní žalovanej rozhodol rozsudkom z 25. apríla 2008 č.k. 5 Co 37/2007-153, ktorým v zmysle § 220 Občianskeho súdneho poriadku zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobu o určenie vo výroku rozsudku súdu prvého stupňa identifikovanej nehnuteľnosti predmetom dedičstva po poručiťke V. D., zamietol. Účastníkom nepriznal náhradu trov konania. Dospel k záveru že ak zanechal poručiťel' viac dedičov a ak nebolo dedičstvo medzi nimi vyporiadané ohľadne veci, o ktorú ide v občianskom súdnom konaní vedenom s osobou, ktorá nie je poručiťel'ovým dedičom, sú až do vyporiadania dedičstva ohľadne tejto veci všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci a z právnych úkonov týkajúcich sa tejto veci, sú oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne. V konaní, v ktorom ide o túto vec, majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov (§ 91 ods. 2 O.s.p.). Účastníčkou tohto sporového konania bola len dcéra poručiťky V. D., žalobkyňa, a nie aj druhý právny nástupca - syn Š. D., ktorý dedičstvo neodmietol, aj keď majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov. Preto odvolací súd dospel k záveru, že pre nedostatok vecnej legitímácie prejavenej v dedičskom nároku k tejto veci, nebolo možné návrhu vyhovieť. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa, ktorá navrhla rozsudok Krajského súdu v Košiciach zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodila z ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť odôvodnila tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesúhlasila s názorom odvolacieho súdu, že v danej veci ide o tzv. nerozlučné spoločenstvo, a teda návrh mali podať

všetci dedičia po poručiťke V. D.. Namietala, že takýto záver nevyplýva z platnej právnej úpravy. Každý z dedičov má totiž samostatné právo na ochranu svojho vlastníckeho práva, vyplývajúceho z hmotnoprávnych ustanovení o nadobúdaní dedičstva dedením. V danej veci sa žalobkyňa dôvodne domnieva, že ňou označená nehnuteľnosť vlastnícky patrila poručiťke V. D., a keďže je jej právnou nástupkyňou, domáha sa určenia, že táto nehnuteľnosť patrí do dedičstva. Nemožno preto požadovať, aby účastníkmi konania boli v takomto prípade všetci dedičia, lebo ich práva takouto žalobou a ani prípadným rozhodnutím súdu nie sú dotknuté, vymedzuje sa ňou len okruh dedičstva.

Žalovaná sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podala účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je riadne zastúpená (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je dôvodné.

Z ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným

dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p. neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Uvedené zákonné ustanovenie § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku alebo uzneseniu) odvolacieho súdu, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, nedostatok spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatok riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Dovolateľka vady konania v zmysle § 237 O.s.p. v dovolaní výslovne nenamietala a ich existenciu nezistil v konaniach pred súdmi oboch nižších stupňov ani dovolací súd.

Z obsahu dovolania žalobkyne vyplýva, že uplatňuje dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., t.j. že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke vecnej legitímácie. Nesprávnosť jeho právneho záveru odôvodnila tým, že viacerí dedičia netvorila nerozlučné spoločenstvo v konaní, ktorého predmetom je určenie predmetu dedičstva.

Právnym posúdením veci v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil

nesprávne právne závery.

Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci odvolacím súdom, ktoré ho viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa, treba považovať za správne.

V prejednávanvej veci ide o posúdenie vecnej legitímácie vo veci určenia predmetu dedičstva.

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. augusta 2001 II. ÚS 14/2001, z 13. novembra 2002 II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/2006 z 5. apríla 2007).

Občianskoprávne vzťahy vznikajú z právnych úkonov alebo iných skutočností, s ktorými zákon vznik týchto vzťahov spája (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Podľa § 460 Občianskeho zákonníka sa dedičstvo nadobúda smrťou poručiteľa. Predpokladmi dedenia sú a/ smrť fyzickej osoby, b/ existencia dedičstva, c/ spôsobilý dedič.

Z ustanovenia § 91 ods. 1 O.s.p. vyplýva, že ak je navrhovateľov alebo odporcov v jednej veci niekoľko, koná každý z nich sám za seba.

Ak však ide o také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane, platia úkony jedného z nich i pre

ostatných. Na zmenu návrhu, na jeho späťvzatie, na uznanie alebo vzdanie sa nároku a na uzavretie zmluvy je však potrebný súhlas všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane (§ 91 ods. 2 O.s.p.).

O spoločné práva a povinnosti, ohľadne ktorých sa rozhodnutie musí vzťahovať na všetkých účastníkov konania, ktorí vystupujú na jednej strane a úkony jedného z nich platia aj pre ostatných sa jedná vtedy, ak podľa ustanovení hmotného práva je právo alebo povinnosť, o ktoré v konaní ide, nedeliteľnej povahy. Tak je tomu napr. v konaní o zrušení a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva patriaceho viacerým podielovým spoluvlastníkom, v konaní o neplatnosť závetu poručiteľa, ktorý zanechal viac dedičov, v konaní o popretie rodičovstva a podobne (viď R 1/1975).

Ak bolo v konaní o dedičstve právoplatne rozhodnuté o dedičstve, je toto rozhodnutie súdu záväzné (§ 159 ods. 2 v spojení s § 135 ods. 2 O.s.p.) a súd je povinný z tohto rozhodnutia vychádzať aj pri prejednávaní a rozhodovaní iných vecí.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že určovací návrh spočívajúci v tom, že vec (hnuteľná alebo nehnuteľná) patrí do dedičstva po poručiťovi, a teda že ju poručiťel vlastnil v okamihu svojej smrti, môže uplatňovať (je vecne legitimovaný) len ten, koho práv a povinností sa takéto určenie týka. Takouto osobou môže byť len ten, kto je poručiťelovým dedičom, prípadne jeho právny nástupcom.

K nadobudnutiu dedičstva však nedochádza len na základe smrti poručiťela. Právna úprava dedičského práva vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva. Okrem iného predpokladá aj to, že dedičstvo po poručiťovi musí byť súdom prejednané a rozhodnuté, konanie o dedičstve začína aj bez návrhu a v konaní o dedičstve musí byť prejednaný tiež majetok, ktorý nebol známy pri pôvodnom prejednaní a rozhodnutí o dedičstve. Podľa rozhodnutia súdu o potvrdení dedičstva alebo o vyporiadaní dedičov sa dedičstvo nadobúda s účinnosťou ku dňu smrti poručiťela. V dobe od smrti poručiťela až do potvrdenia dedičstva alebo vyporiadania dedičov právoplatným rozhodnutím súdu (§ 175p, § 175q, § 175 zca O.s.p.), tu teda nemôže byť istota, s akým výsledkom konanie o dedičstvo skončí, a to najmä, kto bude poručiťelovým dedičom a ako bude vyporiadané dedičstvo medzi viacerých dedičov.

Ak zanechal poručiť viac dedičov, sú až do právoplatného rozhodnutia súdu považovaní za vlastníkov celého majetku patriaceho do dedičstva. Z právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí alebo majetkových práv patriacich do dedičstva sú oprávnení voči iným osobám spoločne a nerozdielne. Ich dedičský podiel vyjadruje mieru, akou sa na týchto právach a povinnostiach navzájom podieľajú a majú postavenie tzv. nerozlučných spoločníkov v zmysle § 91 ods. 2 O.s.p.

To platí aj v prípade, ak poručiť zanechal viac dedičov a ak nebolo dedičstvo medzi nimi ohľadne vecí, o ktoré ide v občianskom súdnom konaní, vedenom s inou osobou ako dedičom (ktorá nie je poručiťovým dedičom) vypořiadané. Za stavu, že v pôvodnom dedičskom konaní nebol tento majetok známy (nebol predmetom dedičstva) a nebol v konaní o dedičstvo prejednaný, sú až do vypořiadania dedičstva ohľadom tejto veci všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci. Z právnych úkonov týkajúcich sa tejto veci sú oprávnení a povinní voči iným osobám spoločne a nerozdielne a majú postavenie vyplývajúce z ustanovenia § 91 ods. 2 O.s.p.

Preto záver odvolacieho súdu o nemožnosti vyhovieť návrhu z dôvodu, že účastníkmi tohto sporového konania bola len dcéra poručiťky V. D., A. G., a nie aj druhý z právnych nástupcov po poručiťke, syn Š. D., bol vecne správny.

Na základe uvedeného preto možno uzavrieť, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktorý návrhu vyhovel, spočíva na správnom právnom posúdení veci a dovolací dôvod § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. uplatňovaný žalobkyňou v dovolaní nie je daný.

Z uvedeného vyplýva, že dovolanie žalobkyne bezdôvodne vytýkalo odvolaciemu súdu, že jeho rozhodnutie nie je správne. Keďže dovolací súd nezistil ani vady konania podľa § 237 O.s.p., ani iné (v § 237 O.s.p. neuvedené) vady, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, uvedený opravný prostriedok rozsudkom zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Pre úplnosť dovolací súd uvádza, že nesprávne určenie okruhu účastníkov v sporovom konaní nemôže súd odstrániť z úradnej povinnosti a nemôže o tomto nedostatku žalobcu poučiť v zmysle § 5 Občianskeho súdneho poriadku. Takýmto postupom súd neodníme

žalobcovi možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pretože by išlo o poučenie o tzv. vecnej legitímácii, t.j. o tom, kto má byť podľa hmotného práva účastníkom konania a nie o poučenie o procesných právach a povinnostiach účastníkov. Poučenie žalobcu o tom, koho by podľa hmotného práva mal žalovať totiž presahuje poučovaciu povinnosť súdu podľa § 5 O.s.p. a je v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania.

V dovolacom konaní (procesne) úspešnej žalovanej vzniklo právo na náhradu trov konania proti žalobkyni, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p., § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Úspešná účastníčka nepodala v dovolacom konaní návrh na uloženie povinnosti nahradiť jej trovy tohto konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.), preto jej dovolací súd nepriznal náhradu trov dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. októbra 2010

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová